

MEDİAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

DERLEME MAKALE | REVIEW ARTICLE

Haziran 2018, 1 (1), 17-32

Geliş: 01.06.2018 | Kabul: 18.06.2018 | Yayın: 28.06.2018

IŞİD, Propaganda ve İslamofobi

Bünyamin AYHAN*
Muhammet Emin ÇİFÇİ**

Öz

Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'ı işgali sonrasında ortaya çıkan IŞİD (Irak Şam İslam Devleti) örgütü, Suriye ve Irak'ta kontrol ettiği toprakların büyüklüğü ve başta Ortadoğu'da olmak üzere, ABD, Avrupa ve Afrika gibi birçok farklı coğrafyada gerçekleştirdiği sansasyonel terör eylemleriyle dünya gündemine oturmuştur. Örgüt, bölgesel, küresel ve ideolojik ajandasını gerçekleştirebilmek için yoğun bir propaganda faaliyeti yürütmekte ve bu amaçla gerek geleneksel gerekse yeni medya araçlarını etkin bir şekilde kullanmaktadır. Propaganda, IŞİD tarafından bir "cihat" sahası olarak görülmekte, örgüt elindeki bütün imkânlarla savaşı bu yeni "cepheye" taşımaktadır. Birçoğu vahşet içerikli olan söz konusu propaganda faaliyetleri, örgütün sürekli olarak gündemde kalmasını sağlamaktadır. IŞİD, gerçekleştirdiği terör eylemleri ve bu eylemler üzerinden şekillendirdiği propaganda ile Batı'da yükselen İslamofobiye katkı sağlamaktadır. Stratejik anlamda son derece pragmatist bir yapı olan IŞİD, üretilen İslamofobiyi başta Batılı ülkelerde yaşayan Müslümanlar olmak üzere, örgüte yeni katılımcılar kazandırmada kullanmaktadır. Bu anlamda, IŞİD ile yükselen aşırı sağ ve İslamofobik oluşumlar arasında simbiyotik bir ilişki bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: IŞİD, Propaganda, Kitle İletişimi, Sosyal Medya, İslamofobi.

ISIS, Propaganda, and Islamophobia

Abstract

The terrorist organization called IS (Islamic State), which emerged after the invasion of Iraq by the United States of America, has reached the center of attention by the size of the land it controlled in Syria and Iraq, as well as sensational terrorist attacks it performed in different places such the USA, Europe and Africa, but especially in the Middle-East. The organization is holding an extensive propaganda activity in order to realize its regional, global and ideological agenda, and with this purpose it effectively uses both traditional and new media tools. Propaganda is considered to be a field for "jihad" for IS, and the organization is carrying the war to this "front" with all of its resources. The propaganda activities most of which have violent content help the organization to constantly stay relevant. IS contributes to the Islamophobia that is rising in the West with the terrorist attacks it conducts and the propaganda that it shapes through these attacks. IS, which is a highly pragmatic structure in the strategic sense, uses the resulting Islamophobia for recruiting new members for the organization, especially from among Muslims living in Western countries. In this sense, there is a symbiotic relationship between IS and emerging far-right and Islamophobic movements.

Keywords: ISIS, Propaganda, Mass Communication, Social Media, Islamophobia

ATIF: Ayhan, B. ve Çifçi, M. E. (2018). Işid, Propaganda ve İslamofobi. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDİAD)*, 1 (1), s. 17-32.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, e-mail: bayhan@selcuk.edu.tr

** Arş. Gör., Aksaray Üniversitesi, e-mail: muhammetemincifci@aksaray.edu.tr

Giriş

Ortadoğu toprakları birçok toplumsal ve dini hareketin ve bunlara bağlı olarak şiddet olaylarının çıkış noktası olduğu gibi son yüzyıllarda birçok örgütlenmenin ve dünyayı etkileyen siyasi olayların merkezi konumundadır.¹ Diğer taraftan aşkın dinlerin bu coğrafyada doğması ve kutsallıkla ilgili yapı ve merkezlerin zorunlu bölge bağlantısı, doğal olarak dünya siyasi ve kültürel yapılarının bu coğrafyaya bakışını ve coğrafya ile ilgilerini de değiştirmektedir. Bölge, birçok medeniyetin beşiği olmakla birlikte hibrit yapıların, kültürel ve kimliksel geçişkenliklerin de alanı olmuştur. Bu bağlamda, çatışma ve şiddet gündelik hayatın rutini içerisinde değerlendirilmektedir.² Osmanlı barışı dışında sürekli olarak kaosun hüküm sürdüğü bu tarihsel süreç, emperyalizmin ve sömürgeciliğinin gelişimi ve Batılı ülkelerin de katkısıyla daha da katılaştırmıştır. Bölgedeki toplumların geri kalmışlığı, bölgeyi sömürgeciliğin talan alanına dönüştürmüştür. Enerji politikalarının zorunlu bölgesi, siyah altının (petrol) en kolay ve ucuz çıkarılma alanı, doğal olarak savaşların da temelini oluşturmuştur. Sıcak ya da soğuk her çatışma, toplumsal dinamikleri daha kırılğan hale getirmiş; diğer taraftan toplumsal bütünleşmeyi engelleyici bir unsur olmuştur. Böylece kaosun sürekliliğini ve kriz halinin devamlılığını sağlamıştır. Devamlılık sadece bir alana özgü değil neredeyse coğrafyadaki tüm toplumların genel bir durumu haline gelmiştir. Hatta bu durum aşkın üç dinin farklı mezhep ve ekollerinde dahi eskatolojilerle beslenen ve buna göre tutum ve davranışların şekillendiği bir yapı oluşturmuştur. IŞİD (Irak Şam İslam Devleti) de bu eskatolojilerden beslenmiştir (Segrest, 2016, s. 367-369).

IŞİD, son yüzyılın en ilginç örgütlenme tiplerinden biridir. Örgüt, coğrafyanın karanlık alanlarından; işgale uğramış, türlü şekillerde ötekileştirilen ve ezilenlerin örgütlenme ve şiddet merkezli bir alanda kendilerini yeniden ortaya koyma olgusu olarak okunabilecek unsurlar taşımaktadır. Ancak IŞİD'in aktif eylem gücünde yabancı ülke vatandaşlarının sayısı, örgüte katılımı ve ülkeler arasında politik bir araç haline gelmesi, IŞİD'in daha karmaşık bir ilişki ağı içerisinde okunmasını zorunlu kılmıştır.³ Son yüzyılın İslami hareketlerinin geçirdiği değişim, dönüşüm ve kırılma aşamalarının sonucunda gelinen noktalardan biri olarak IŞİD, Sünni-Arap geleneğinin anakronik bir izdüşümü olarak gözlenmektedir. Diğer taraftan IŞİD'i tartışmak için yalnızca radikal dini bir hareketten veya dinin cihat⁴ özelliğinden bahsetmek yerine, birey, toplum ve siyaset üçgeninde psikolojik, sosyolojik ve politik süreçleri de ele almak gerekir (Cengil ve Aydın, 2014, s. 61).

Sosyal medya, kullanım alanı ve kullanıcıları ile gerçeğin izdüşümü olmaktadır. Başta kurumsal yapılar olmak üzere her türlü yapının etkin bir şekilde yer almasının zorunluluk sayıldığı sosyal ağlarda, terör örgütleri de bütün unsurları ile yer almaktadır. IŞİD, modern bir örgütlenme tipi olarak, düşüncenin dışında kullandığı nesne ve araçlarla, en son teknolojik unsurlarla donanarak toplumsal yapılanmada kendine yer edinmektedir. Özellikle kullandığı propaganda teknikleri ve propagandaya ayırdığı araçlarla, dini motifli bir örgütlenmeden ziyade bir reklam ve pazarlama şirketi gibi stratejik iletişim eylemlerinde bulunmaktadır. Küresel sistemin bir parçası olarak, mevcut sosyal ağlardan on binlerce hesapla propagandanın temel gereklerini yerine getirmektedir.

IŞİD'in örgütlenme tarzı, faaliyetleri, kimlik inşası ve propaganda tekniklerinde kullandığı dini motif ve söylemler, sadece çatışma ve kaosun değil aynı zamanda dinin de ne olduğu ve içeriği ile ilgili tartışmalara neden olmuştur. Yapılan eylemler sadece Müslüman kitlelerde değil, Batı'da da farklı şekilde yer bulmuştur. Batılı iktidarlar, gelişen İslamofobiyi sosyo-politik ajandalarını gerçekleştirmede bir araç olarak görmüşlerdir. Aynı zamanda IŞİD, bölgede ve Avrupa'da yapmış olduğu terör eylemleri ile bireylerin tutum ve davranışlarında İslamofobinin yerleşmesine katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada öncelikle IŞİD'in geçirdiği tarihsel süreç incelenmiş, ardından örgütün hangi amaç ve araçlarla propaganda faaliyetleri yürüttüğü açıklanmış ve son olarak örgütün propagandası ile Batı'da yükselen İslamofobi arasındaki ilişki ele alınmıştır.

1. IŞİD'i Tanımlamak

ABD ve koalisyon güçlerinin 2003 yılında Irak'ı işgaliyle başlayan toplumsal çözümler ve buna karşı geliştirilen direniş, Amerika'nın Afganistan'ı işgalinin ardından buradan ayrılarak Irak'ın kuzeyine geçen Ürdünlü Ebu Mus'ab Ez-Zerkavi liderliğinde yeni bir yola girmiş; öncelikle El-Kaide'nin Irak'taki Sünni direniş içerisinde yer almasına, ardından IŞİD'in doğuşuna zemin hazırlamıştır. Afganistan'da bulunduğu süre boyunca dini-siyasi bir takım farklılıklardan dolayı El-Kaide'ye bağlanmaktan kaçınan Zerkavi, Irak'ta önceleri, Sünni Kürtlerin çoğunluğunu oluşturduğu Ensaru'l İslam örgütüyle birlikte hareket etmiş, daha sonra kendi kurmuş olduğu "Cemaat et-Tevhid ve'l Cihad" örgütüyle Sünni direnişin en etkili isimlerinden biri haline gelmiştir. Zerkavi'nin 2004 yılında El-Kaide merkezine bağlılığını açıklamasıyla, örgütün adı "Tanzim el-Kaide fi Bilad er-Rafideyn (İki Nehir Arası El Kaide -Irak-Mezopotamya El Kaidesi-)" olarak değiştirilmiştir (Acun, 2014, s. 1-2). Gelişen toplumsal süreçler ve değişen coğrafya ile örgütün kendini tanımlaması da değişmiştir.

El-Kaide merkeziyle Irak El-Kaidesi arasındaki ilişki, daha önce değinilen dini-siyasi farklılıklardan dolayı çeşitli gerilimlere sahne olmuştur. Bu farklılıklar arasında, Irak El-Kaidesi'nin Şiilere yönelik saldırıları ön plana çıkmaktadır. El-Kaide merkezi, Irak El-Kaidesi'nin örgütün temel ilke ve politikalarına ters eylemlerinin önüne geçmek için Zerkavi ile çeşitli yazışmalar gerçekleştirmiş,⁵ örgüt hakkındaki endişelerin kamuoyunca bilinmesini önlemek için bu yazışmaların gizli tutulmasını tercih etmiştir (al-'Ubaydi, Lahoud, Milton ve Price, 2014, s. 13).

2004-2006 yılları arasında etkisini büyük ölçüde artıran Irak El-Kaidesi, alan hâkimiyetini Bağdat'ın Azamiye, Kazimiye, Ebu Garib gibi bölgelerine kadar taşımıştır (Acun, 2014, s. 2). Irak El-Kaidesi'nin ve ardından IŞİD'in bölgedeki Sünni aşiretler tarafından gördüğü desteğin temelinde, Saddam Hüseyin rejiminin devrilmesinin ardından, bölgedeki Amerikan işgal güçlerinin ve Irak hükümetinin Sünnilere yönelik gerçekleştirdiği sistematik baskı yatmaktadır (Hatahet, 2015, s. 2). Bu anlamda gerek Irak El-Kaidesi gerekse de IŞİD, bölgedeki bir takım Sünni aşiretler için kaybedilen güç ve hâkimiyetin yeniden kazanılmasını ifade etmiştir.

Örgüt, 2006 yılında içerisinde bölgedeki diğer bir takım Sünni örgütlerin de yer aldığı bir çatı örgüt olan Mücahidler Şura Konseyi'ni oluşturmuştur. Aynı yılın Haziran ayında Zerkavi'nin, ABD'nin gerçekleştirdiği hava saldırısında hayatını kaybetmesinin ardından örgütün liderliğine gelen Ebu Hamza El-Muhacir, 2006 yılının sonunda Mücahidler Şura Konseyi'ne birkaç örgütü daha katarak Irak İslam Devleti'ni ilan etmiş, bu yeni yapının başına ise daha "yerli" bir figür olan Ebu Ömer El-Bağdadi getirilmiştir. 2007 yılına gelindiğinde Irak'taki güçlerinin başına David Patreus'u getirerek yeni bir savaş stratejisine yönelen ABD, bölgedeki Sünni aşiretlerden bazılarını örgütlerle mücadeleye ikna ederek "Sahva (Uyanış) Konseyleri"ni oluşturmuştur. Konseyde yer alan aşiret mensuplarını finanse eden ABD, böylelikle sistem dışı kalan Sünnileri tekrar sistem içine alarak El-Kaide'nin etkinliğinin azalmasını sağlamıştır (Acun, 2014, s. 2).

Yeni savaş stratejisiyle gücünü büyük ölçüde yitiren Irak İslam Devleti örgütü, 2010 Haziran'ına gelindiğinde 42 üst düzey liderinden yüzde 80'ini kaybetmiştir (Hahim, 2014, s. 73). Aynı yılın Nisan ayında Ebu Ömer El-Bağdadi ve Ebu Hamza El-Muha-

cir'in öldürülmesinden sonra, eski bir Baas generali olan Hacı Bekir'in uğraşları sonucu, halen örgütün liderliğini yürüten Ebubekir El-Bağdadi liderliğe getirilmiştir (Acun, 2014, s. 3). 2011 yılına kadar sahadaki etkisini büyük ölçüde yitiren Irak İslam Devleti örgütü, Maliki hükümetinin Amerika'nın çekilmesinden sonra Sahva kuvvetlerinin devamını sağlamaması ve Sünnileri yeniden siyasi sistemin dışına itmesi ile yine bu tarihlerde başlayan Arap Baharı'nın Suriye'yi etkisi altına alması sonucu yeniden güç kazanmaya başlamıştır (Gürler ve Özdemir, 2014, s. 59-60).

2013 yılına gelindiğinde örgüt lideri Bağdadi, Suriye'de varlık gösteren ve Se-lefi-Cihadi kimliğiyle ön plana çıkan Nusret Cephesi'nin daha önceden kendileri tarafından kurulduğunu iddia ederek; hem Nusret Cephesi'ni hem de Irak İslam Devleti'ni feshettiğini söyleyip Irak Şam İslam Devleti'ni kurduğunu ilan etmiştir. Bu ilana Nusret Cephesi lideri Ebu Muhammed El-Cevlani ve El-Kaide lideri Eymen El-Zevahiri karşı çıkmış fakat El-Nusra içerisindeki birçok savaşçının IŞİD'e geçişine engel olamamışlardır (Hatahet, 2015, s. 5). Böylelikle IŞİD, El-Kaidenin örgütlenme tarzından merkezi bir yapılanma ile dini ve siyasi anlamda farklılaşmıştır (Holbrook, 2015, s. 101). IŞİD artık El-Kaide değil post El Kaide'dir (Cronin, 2015, s. 87).

Bu tarihten itibaren bölgedeki diğer muhalif oluşumlarla bir güç mücadelesine giren IŞİD'in eylemleri, Beşar Esed rejiminden ziyade Suriye muhalefetine zarar vermiş, rejimin elini güçlendiren bir unsur olmuştur. IŞİD bunun yanı sıra gerçekleştirdiği sansasyonel terör eylemleriyle, Esed ve Maliki rejimlerinin uluslararası toplumda meşruiyet kazanmak için kullandığı bir propaganda malzemesi haline gelmiştir (Gürler ve Özdemir, 2014, s. 61).

Etkisini Irak ve Suriye'nin ötesine taşımak isteyen örgüt, 2014 yılında sözcüsü Ebu Muhammed El-Adnani'nin beyanıyla hilafet ilan edip, tüm Müslümanları "Halife" Ebubekir El-Bağdadi'ye biat etmeye çağırmıştır. Aynı açıklamada Adnani, örgütün yeni adının "İslam Devleti" olduğunu bildirmiştir (Zelin, 2014). 2015 yılında Irak ve Suriye'de Musul, Tikrit, Felluce ve Rakka gibi önemli şehirleri elinde bulundurarak en geniş sınırlarına ulaşan örgüt, bu tarihten sonra hızla çöküşe geçmiştir (Karklis ve Meko, 2017). Bu anlamda örgüt, hilafet ilanı ile hedeflediği etkiye ulaşamamıştır. IHS Markit verilerine göre (IHS Markit, 2017), 2015 yılında 90800 km² toprağı elinde bulunduran örgüt, 2017 Haziran'ı itibarıyla bu toprakların %60'ını kaybetmiştir.

Diğer taraftan IŞİD, bugünlerde konjonktürel durumlardan kaynaklı olarak gerilemektedir. Bölgeye müdahil olan devletlerin süreç içerisinde politikalarının değişmesi, koalisyon güçlerince örgütün kontrolünü sağladığı şehirlere düzenlenen yoğun hava saldırıları ve başta YPG terör örgütü olmak üzere devlet dışı aktörlerin IŞİD'e karşı devreye sokulması gibi faktörler, örgütün güç kaybına uğrayarak gerilemesine neden olmuştur. Ancak bölgenin zayıf politik süreçlerinin devamı, bölgesel yönetim ve hükümetlerin durumu gibi nedenlerle IŞİD'in operasyonel kapasitesi bütünüyle ortadan kalkmamış olup, örgüt sadece Ortadoğu için değil Batı için de bir tehdit unsuru olmaya devam etmektedir (Byman, 2016, s. 165). Bu tehdite yol açan en büyük etken, IŞİD içerisindeki yabancı savaşçı sorununun Orta Doğu'nun değil Batının sosyo-ekonomik ve kültürel sonuçları içerisinde yer almasıdır (Holman, 2015, s. 616). Diğer taraftan Batı emperyalizmi, bölgeye olan şiddet temelli çözüm önerilerini dayattıkça, IŞİD yeni stratejilerin parçası ve toplumların kaçış alanı olarak kalmaya devam edecektir (Pollard, Poplack ve Casey, 2015, s. 15-16). Bu anlamda bölgenin yeniden şekillendirilmesinde bölgesel ve emperyalist güçlerin veya devlet ve devlet dışı oluşumların herhangi birinin tek aktör olarak yapılıp değiştirilmesi mümkün gözükmemektedir (Ahram ve Lust, 2016, s. 23-259).

Luizard (2015, s. 36-54), IŞİD'in tarihsel sürecini 1914 yılına kadar götürür. Bu te-

zini, bu zaman diliminden sonra yapılan antlaşmaların sonucunda toplumların etkisi, savaşlar, isyanlar, ulus devletlerin kuruluşu ve diğer olgularla destekler. 2003 yılında Felluce'deki ilk isyanlar, IŞİD'in de temellerinden biri olur. IŞİD'in gelişimine zemin hazırlayan bir başka nokta ise, bölgede devlet ve millet inşa sürecinde yaşanan başarısızlıkların sürekliliği ve bunların sonucu olarak Irak ve Suriye'de oluşan durumdur (Pollard ve diğerleri, 2017, s. 1051).

Örgütün sosyal sermayesi kategori olarak üçe ayrılmaktadır. Merkezde bir çekirdek kadro, ikinci halkada aktifler, üçüncü halkada ise sempatanlar bulunmaktadır. Üçüncü halka örgütün gerçekleştirdiği eylemlere önem vermekteyken, ikinci halka din ve sosyal merkezli bir bakış açısına sahiptir. Merkezde ise karar mekanizması bulunmaktadır. Halkalar arası geçişkenlik söz konusudur. Sempatanlıktan ikinci ve birinci halkaya geçişler olabilmektedir.

2. Propaganda

TDK tarafından (2018), "Bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak amacıyla söz, yazı vb. yollarla gerçekleştirilen çalışma" şeklinde tanımlanan propaganda kavramının, sosyal bilimlerin alanına giren diğer birçok kavramda olduğu gibi üzerinde anlaşılmış tek bir tanımı bulunmamaktadır. Siyasal iletişim çalışmalarının öncülerinden Lasswell, propagandayı "Önemli sembollerin manipülasyonu yoluyla ortak tutumların yönetilmesi" olarak tanımlamıştır (Lasswell, 1927, s. 627). Jowett ve O'Donnell'a göre (2017, s. 30), "kasıtlı ve sistematik olarak algıları şekillendirme, idraki manipüle etme girişimi olmakla beraber, propagandacının amacına ulaşmasını kolaylaştıran doğrudan bir eylem" olarak tanımlanan propaganda; Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar'a göre (2014, s. 179-180) ise "kişi ya da grupların fikir, tutum ya da davranışlarını etkileme amacına yönelik iletişim" olarak tanımlanmaktadır.

Bektaş'ın tanımına göre (2013, s. 150) propaganda; "Belli çıkarları olan bireylerin ve grupların, başkalarının kanılarını ve davranışlarını etkilemek amacıyla, önceden tasarlanmış, ikna ve telkin tekniklerini kullanarak yaptıkları eylemdir." Kapsamlı bir tanım yapmayı hedefleyen Qualter (1980, s. 279) ise propagandayı şöyle tanımlamıştır: "Bir bireyin veya grubun başka bireylerin veya grupların tutumlarını belirleyip biçimlendirmek, kontrol altına almak veya değiştirmek için haberleşme araçlarından yararlanarak ve bu bireylerin veya grupların belirli bir durum veya konumdaki tepkilerinin kendi amaçlarına uygun tepkiler şeklinde olacağını umarak giriştikleri bilinçli bir faaliyettir."

Propagandada amaç, kişileri olaylar üzerine düşünmeye teşvik etmek yerine, propagandacının düşüncesini bireylere kabul ettirerek bir an önce harekete geçirmektir (Çiçek, 2012, s. 98-99). Bu yönüyle, "güç savaşları tarihi" olarak da tanımlayabileceğimiz insanlık tarihi boyunca, propagandanın çeşitli biçimlerde mevcut olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte propagandanın, özellikle uluslararası siyasette daha sistematik bir biçimde ortaya çıktığı tarihin 20. Yüzyılın başları olduğu söylenebilir. Bolşevik İhtilali ve sonrasında Rus devrimciler, 1. Dünya Savaşı'nda İngiltere ve Amerika, 2. Dünya Savaşı'nda propaganda bakanı Dr. Goebbels'in çalışmalarıyla Hitler Almanya'sı, propagandayı etkin bir şekilde kullanmış ve propaganda ve karşı propaganda tekniklerinin gelişmesini sağlamıştır (Bektaş, 2013, s. 147-148).

Propagandanın uluslararası siyasette kullanımı 2. Dünya Savaşı sonrasında da giderek artmıştır. Bu artışta en önemli etkenlerden biri de kitle iletişiminin Kıta Avrupası, İngiltere ve ABD dışına yayılmasıdır. Günümüzde birçok ülkenin yabancı dilde özel ya da kamusal yayıncılık yapan yayın organı bulunmaktadır. Devletler, kurum ve kuruluşlar, legal ve illegal örgütlenmeler; ekonomik, teknolojik ve siyasal güçleri

oranınca televizyon, radyo ve gazete yayınları, internet siteleri ve sosyal medya hesaplarıyla propagandalarını uluslararası arenaya taşımaktadır.

2.1. İŞİD ve Propaganda

Daha önce değinildiği üzere insanın aklından çok duygularını hedef alan propaganda mesajları, bireyleri bir an önce harekete geçirebilme potansiyeline sahiptir. Bu yönüyle, yaşamsal ve eylemsel sürekliliklerini korumak isteyen terör örgütlerinin de en sık başvurduğu araçlardan biri propagandadır. Bu çalışmanın odak noktasını oluşturan İŞİD örgütü; kendisine meşru bir zemin oluşturmak, örgüte yeni üyeler kazandırmak, mevcut üyeleri motive etmek, okuyucu/izleyiciyi terör eylemlerine teşvik etmek ve nihayetinde uluslararası toplumda ses getirmek gibi amaçlarla etkin bir propaganda faaliyeti yürütmektedir. Bu faaliyetler konusunda kendi dışında bir aracın bilgi alımı ve tanıtımı konusunda hassas davranmaktadır. Bu bağlamda gazeteciler düşman taraf olarak tanımlanmakta, gazeteciler ölümle tehdit edilmekten öte öldürülmekte ve ölüm videoları propaganda için kullanılmaktadır⁶ (Stern ve Berger, 2015, s. 121-122). İŞİD, ele geçirdiği bölgeleri bütünüyle kontrol altında tuttuğu için az sayıda istisna haricinde her türlü bilgi ve haber ancak İŞİD merkezli bir bakış açısı ile servis edilebilmektedir. Bu açıdan örgütü propaganda konusunda hep bir adım öne çıkaran bir durum söz konusudur.

İŞİD'in medya organizasyonu incelendiğinde örgütün stratejisinde propagandanın ne denli merkezi bir role sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Örgüt neredeyse gerçekleştirdiği her faaliyeti birer medya çıktısına dönüştürmektedir. Bu anlamda İŞİD, kendi varlığı için internet, sosyal medya ve propagandanın ne derece önemli olduğunun farkındadır. Sürdürülen propaganda çalışmaları "cihat" olarak görülmekte, örgüt için medya içeriği üreten kişiler kendilerinin de mücahit olduğu vurgulanarak teşvik edilmektedir. Yine örgüt Batı'nın "cihadi medya tarafından terörize edildiğini" ve "medya silahlarının atom bombasından bile daha güçlü olabileceğini" düşünmektedir (Dearden, 2017).

İŞİD'in aktif terör örgütleri arasında en ses getireni olmasında, örgütün hızlı yükselişi ve kontrol ettiği toprakların büyüklüğü kadar, profesyonelce hazırlanmış propaganda çalışmaları da etkilidir. İŞİD'in propaganda çalışmaları, örgütün "Medya Divanı"na bağlı olarak yürütülmektedir. Medya Divanı'na bağlı olarak faaliyet gösteren, her biri farklı türde yayın üreten birçok medya organizasyonu bulunmaktadır. Bu medya organizasyonlarından; Al-Hayat Medya Merkezi, ses getiren propaganda videoları hazırlamakta ve düzenli olarak beş farklı dergi yayınlamaktadır. Bu dergilerden Dabiq İngilizce, Dar Al-İslam Fransızca, Konstantiniyye Türkçe, Al Manba' Rusça ve Rumiyyah dergisi aynı anda İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Türkçe, Endonezce, Boşnakça, Uygurca, Kürtçe ve Peştunca olmak üzere toplam 10 dilde yayın yapmaktadır. Bu dergilerin tamamı online olarak internet üzerinde yayınlanmaktadır. Örgüt bunun dışında, kontrolü altındaki bölgede halka ulaşmak için Arapça yayın yapan En-Nebe dergisini çıkarmaktadır. Dergi matbu formdadır ve İŞİD'in kurmuş olduğu basın noktaları aracılığıyla halka ulaştırılmaktadır (Göksun ve Salih, 2018, s. 20-21).

Örgüte ait dergilerin yayın dillerindeki çeşitlilik aynı zamanda örgütün etki alanına alabileceği toplumsal kitleler ve bireyleri göstermektedir. İŞİD tarafından yayımlanan dergilerin yayın politikasında, Arap Yarımadası El-Kaidesi'ne ait Inspire dergisinden izler görülür. Bu dergi dört temel üzerine inşa edilmiştir. Birinci nokta İslam'ın bir savaş olduğu fikri, ikinci nokta Batı karşıtlığı, üçüncü nokta cihada katılım çağrısı, dördüncü nokta ise yerel tartışmalardır (Droogan ve Peattie, 2016, s. 30).

El-Furkan Medya da El-Hayat Medya gibi propaganda videoları hazırlamakta

fakat ondan farklı olarak örgüte ait arşiv niteliğindeki eski görüntülere yer vermektedir. Örgütün en önemli propaganda araçlarından olan ve “neşid” olarak adlandırılan müziksiz marşlar ise Ajnad Medya tarafından hazırlanmaktadır. Neşidler, örgüt için hem üyelerini motive etmede hem de yeni sempatanlar kazanmada etkili bir araçtır. Örgüt ayrıca El-Amak adlı bir haber ajansına, El-Beyan adıyla Suriye ve Irak’ta yayın yapan bir radyoya ve bildiri, broşür ve kitap yayınlayan El-Himme isimli bir yayınevine de sahiptir (Göksun ve Salihi, 2018, s. 21).

IŞİD’e ait propaganda çalışmaları arasında en dikkat çeken ve örgütü küresel gündemin en üst sırasına taşıyanı ise, yüksek kalite çekim tekniklerine sahip Hollywoodvari videolardır. IŞİD bu videolarda en vahşi infaz görüntülerinden,⁷ bölgede yaşayan çocukların lunaparkta eğlendiği anlara⁸ kadar çok çeşitli içeriklere yer vermektedir. Yetenekli reklam tasarımcılarının dâhil olduğu bu çalışmalar, ikonik ve sembolik özellikleriyle genel bir portre sunmuşlardır. Örgüt bu çalışmalarda, temsil anlamında herkesi standartlaştırmış ve bireyin öne çıkmasını engelleyen bir yapı ortaya koymuştur. Hepimiz olgusu ve vurgusu tüm yazılı ve görsel içeriklerde yer alarak detaylandırmadan kaçınılsa da öteki olgusunda yer alanlar her açıdan detaylandırılmıştır (Luizard, 2016, s. 107-108).

IŞİD propagandasının yayılması ve karşılık bulmasında sosyal medya hayati bir rol oynamaktadır. Geleneksel ve ana akım medya üzerinden terör mesajlarını doğrudan yayması mümkün olmayan örgüt, bu amacına ulaşmak için sosyal medyayı tüm kapsamıyla kullanmaktadır. Örgüte ait içerikler, öncelikle Google Drive, Cloud.mail.ru, Yandex, YouTube, Sendvid.com, Dailymotion.com, Drive.ms, Archive.org, Justpaste.it gibi platformlara yüklenmekte, sonrasında bu içerikler Facebook, Twitter, Telegram, WhatsApp, Google+, Instagram, Pinterest, Tumblr, Viber ve WeChat gibi sosyal paylaşım mecralarından paylaşılmaktadır. Böylelikle örgüte ait propaganda mesajları hızlı bir şekilde birçok insana ulaşmaktadır (Göksun ve Salihi, 2018, s. 75). Bunun yanı sıra IŞİD’in hâkim olduğu bölgelerde radyo ve basılı dergi yayını yapması, örgütün geleneksel medya araçlarına da önem verdiğini göstermektedir. Örgüt elindeki bütün imkânlarla savaşı medya alanına taşımış, bir anlamda yeni bir “cephe” açmıştır.

IŞİD’in propaganda alanında kullandığı bir başka araç ise “Call of Jihad” başta olmak üzere, popüler oyunların dini ve kültürel unsurlar ilave edilerek revize edildiği video oyunlarıdır (Wilson, 2017, s. 2-5). Hedef kitleden olan gençleri örgüte çekme ve potansiyel olarak gelecekte sisteme dâhil etme amacıyla oluşturulan bu oyunlar, bazı bölgelerde rağbet görebilmekte ve gençleri etkileyebilmektedir (Al-Rawi, 2016b, s. 7-8). Örgüt süreç içerisinde internet dilinde de aşama kaydetmiştir. Başlangıçta daraltılmış ve keskin olan ifadeler genişletilmiş ve dinsel unsurların teknolojiye aktarımı ile kadınlar için özel metinler üretecek kadar geliştirilmiştir (Vergani ve Bliuc, 2015, s. 16-18).

Öte yandan IŞİD’in yapmış olduğu propagandaya karşı bir anti-propaganda da gelişmiştir. Özellikle Youtube vb. sosyal ağlarda gelişen bu propagandada mizah unsuru ön plana çıkmaktadır. Kültürün aşağılayıcı unsurlarının da dâhil edildiği bu anti-propaganda çalışmaları, Arap devletleri tarafından desteklenmekte olup milyonlarca izleyiciye ulaşabilmektedir (Al-Rawi, 2016a, s. 66-68).

Terör örgütleri ve kitle iletişim araçları arasında simbiyotik bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkiler başlangıçta zayıf veya yok gibi gözükse de olaylar geliştikçe söz konusu ilişki de daha belirgin bir hal almaktadır. Örgütlerin yaptığı eylemlerin ve etki alanlarının değişmesi ile kitle iletişim araçlarının kamuoyu oluşturma ve toplumsal etki noktasında öne çıkması, örgüt-medya ilişkisinin zorunlu bir birlikteliğine işaret

etmektedir. Terör gruplarının, gündem oluşturma, olayların neden ve sonuçları hakkında konuşma, tartışma gibi amaçlarını yerine getirmede medya; sistematik, simbiyotik, ve sembolik bir role sahiptir (Farnen, 1990, s. 138-139; Camphuijsen ve Vissers, 2012, s. 22). Bu bağlamda, örgütler kendi medya araçlarını ürettikleri gibi kendi yapıları dışında kalan kitle iletişim araçlarını da kullanabilmektedir.

2.2. İŞİD Propagandasında Hedef Kitle ve Ana Temalar

Örgütün propaganda için kullandığı araçlar çoğunlukla yeni olsa da klasik propaganda teknikleri ve sonuçları burada da geçerlidir. Örgüt açısından, elinde bulunduğu bölgelerde uydu yayınlarının yasaklandığı ancak birçoğu vahşet içerikli video görüntülerinin örgüte ait sosyal ağlarla dünyaya servis edildiği çarpık bir durum söz konusudur.

İŞİD propagandası iki temel nokta üzerinde şekillenmektedir. Birinci nokta olan pragmatik faktörlerde, istikrar, geçim şartları ve güvenlik gibi konular üzerinde durulurken; ikinci nokta olan algısal faktörlerde ise grup içi ve dışı kimlikler, kriz ve yapısal çözümler üzerine durulmaktadır (Ingram, 2015, s. 735- 736). İŞİD'in yürüttüğü propaganda çalışmalarının en dikkate değer noktalarından biri de spesifik olarak tek bir hedef kitleye hitap etmeyiştir. Propaganda ürünleri, izler kitleden olan herkesin kendisi için bir mesaj bulmasına olanak sağlamaktadır. Müslüman ya da gayri müslim, düşman ya da sempatizan, gönüllü bir üye yahut mecburi "vatandaş" fark etmeksizin her birey, İŞİD'in hedef kitesine dahildir.

Örgüt, El- Kaide'nin örgütlenme tarzından hareketle dünyayı farklı alanlara bölmekte ve buna göre hedef kitleler seçmektedir. Seçilen hedef kitleler doğal olarak çeşitlilik göstermektedir. Örgütün hedef kitesindeki çeşitlilik, propaganda mesajlarının temasında da mevcuttur. Winter'a göre (2015, s. 22), sanılanın aksine İŞİD propagandası yalnızca vahşetle sınırlı olmayıp; vahşet, merhamet, mağduriyet, savaş, aidiyet ve ütopyacılık olmak üzere toplam 6 ana temayı kapsamaktadır. İŞİD, şiddet ve vahşet içerikli mesajlarla,⁹ hem destekçilerine intikam ve zafer hissini tattırmakta hem de düşmanlarına gözdağı vermektedir. Yine bu yoğun şiddet içerikli propaganda malzemeleleriyle bir anda dünya gündemine oturmaktadır. Savaş temalı mesajlarla¹⁰ gücünü, operasyonel kabiliyetini ve üyelerinin cesaretini ön plana çıkaran örgüt, kimi propaganda ürünlerinde üyelerinin aidiyetini merkeze alarak yeni üyeler kazanmaya çalışmaktadır.

Video ve dergilerinde sıklıkla Sünni Müslümanların "Haçlılar"¹¹ ve "Rafiziler"¹² tarafından uğratıldığı mağduriyeti işleyen örgüt, bu yolla hem kendisine bir meşruiyet alanı oluşturmayı hem de fikirlerini yayarak üye sayısını artırmayı hedeflemektedir. Yumuşak yüzünü merhamet ve ütopyacılık temalarında gösteren örgüt, merhamet temasıyla, kendisine yönelenlere karşı bağışlayıcı olduğu mesajını vererek, bölgedeki diğer örgütlerin üyelerine kucak açmaktadır.¹³ Örgütün propagandasında, yeni üyeler kazanmak için sıklıkla başvuru alan temalardan biri de vahiysel ütopyacılıktır. İŞİD bununla yeryüzünde İslam Şeriatı'nın hüküm sürdüğü, vahiysel ideallerle yönetilen, kendi para birimi ve pasaportu olan, güçlü ve gerçek bir devlet olduğu mesajını vermektedir.¹⁴

İŞİD'in propagandasında merkezi bir yer tutan bir diğer unsur da korkudur. Kültürel endüstrinin bir unsuru olarak sunulan videolar, toplumsal korkunun da kurumsallaştığı ve korku kültürünün bölgeden başlayarak diğer alanlara doğru kaydığı bir vakaya dönüşmüştür. Gerçekleştirilen terör eylemleri, devletlerin ve toplumların dikkatini zorunlu olarak örgüte çekmiştir. Örgütün bu noktada reklam ve diğer pazarlama araçlarını şiddet üzerinden sunması, örgüt için korkunun genel bir kullanım olduğunu göstermektedir. Monk'un (2018, s. 3) da belirttiği gibi varlıksal (ontolojik) bir korkudan öte yapmış olduğu eylemlerin araçsallıklarından kaynaklı bir korku gelişmiştir. Bu psi-

kolojik bir savaştır ve temelde yandaşlarına Batıdan sınırlı da olsa öç alınabileceğini göstermektedir. Hâkimiyet anlamında kendine ait olmayan her bölgeyi “Darü'l-harp” olarak gören örgüt, bölgenin Müslüman olup olmamasına bakmaksızın eylemde bulunmuş ve taraftarları arasında zorunlu bir kenetlenme sağlamıştır. Bunu da internet üzerindeki propaganda çalışmaları aracılığıyla gerçekleştirmiştir (Siboni, Cohen ve Koren, 2015, s. 138-140).

İŞİD'in propaganda ile ilgili çalışmaları, genellikle katılımcılarının dışındaki dünya ile sınırlı bir şekilde tartışılrsa da, örgütün bir diğer propaganda noktası kendi topluluğudur. Dinin ideolojik alanda yeniden yapılanmasının önemli örneklerinden olan bu durum, yüz yüze iletişim kodlarının derinleştirildiği sohbetlerle başlamaktadır. Burada kalbi ısındırmaktan, örgüte katılmaya ve örgüte katılanları ise sistemde tutmaya kadar farklı evrelerde propaganda teknikleri ve ikna metotları kullanılmaktadır. Bu durum özellikle geleneksel İslami yapıda daha etkili olmaktadır. Dinin örgütlenme mekânları veya yakınlarında, özellikle şehrin sakin bölgelerinde oluşturulan sohbet evleri, din adına sohbetler devam ederken örgüte katılımlar sağlamaktadır. Dini hassasiyeti yüksek alanlarda bu sohbetler, genelin içinde kaybolmaktadır. Bu bağlamda dini sohbetler ile örgütün militan toplama alanları arasındaki hassas çizgi kaybolmakta veya dini özgürlüklerle ilgili tartışmalar ortaya çıkmaktadır. Politik söylem ve dini söylem karşı karşıya kalmaktadır.

3. İŞİD ve İslamofobi: Bir Elmanın İki Yarısı

İslamofobi, Batı merkezli bir düşüncenin, Halliday'in (1999, s. 892) ifadesi ile “zamanın anksiyetesi” olan İslam'a karşı geliştirdiği söylemden kaynaklanmaktadır. Bu söylem, 19 ve 20. Yüzyıl oryantalizminden, yani kültürel kodlardan din eksenli bir düşünme ve eyleme doğru dönüşmüştür. İslamofobi anti-Müslümanlık olarak gelişmekte ve bunun alt yapısı politik alandan başlayarak diğer alanlara doğru genişlemektedir. Avrupa merkezli ve ABD destekli birçok oluşumda İslam çatışmalarının ve sorunlu alanların bölgesi ve Müslümanlar öteki kimliğinin somutlaşmış hali olarak ortaya konmaktadır. Modernitenin açılımında karşıtlık olarak görülen bu durum sinema sektörü başta olmak üzere birçok araçla desteklenmektedir. Evrensel değerlerin işlemediği bu durum hegemonya, güç ilişkileri ve direniş olguları içerisinde tanımlanmaktadır (Halliday, 1999, s. 901). İslam ülkelerinin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel durumlar zorunlu Batı bağımlılığını, kimlik oluşturmada ise Batı karşıtlığını ortaya koymaktadır. Batıya karşı çıkan sesler ve eylemler İslamofobi ile oluşmuş düşünceleri daha da katılaştırmaktadır.

Diğer taraftan İslamofobi, kavram olarak kapsayıcı ve taşıyıcı bir kavramdır. Her olgu ve tartışma bu bağlamda ele alınabilmektedir. Avrupa'da Müslümanlar, “azınlıklar ve ötekiler” olarak patronaj ilişkileri içerisinde değerlendirilmektedir. Genelde İslam korkusu, göç, azınlık retoriği içerisinde değerlendirilen İslamofobi, Müslümanların yeniden kurgulanmasında kullanılan bir durumdur (Akgönül, 2018, s. 15-16). İslamofobi kavramı her ne kadar ilk olarak 1991 tarihinde kullanılsa da 9/11 olayından sonra tırmanışa geçmiştir. İslamofobi, ırk veya etnik ayrımcılıktan daha belirleyici olabilecek bir duruma işaret etmektedir. Aslında uzun soluklu bir ayrışma veya farklılaşmanın kısa zaman dilimlerinde ortaya çıkan olaylarla tartışma alanı bulduğu İslamofobi, dini nefret ayrımcılığının dikkat edilmesi gereken bir noktasıdır (Sheridan, 2006, s. 34-35).

ABD, Kıta Avrupası ve İngiltere'de yükselen İslamofobi ile İŞİD arasında, her iki tarafın da güçlenmesini sağlayan döngüsel bir muhtaçlık ilişkisi mevcuttur. İŞİD tarafından dolaşıma sokulan vahşi infaz görüntüleri, örgütün Batılı ülkelerin topraklarında gerçekleştirdiği terör saldırıları ve gayri Müslimlere yönelik tehdit içerikli mesaj-

ları, yükselen aşırı sağın ve İslamofobik oluşumların elinde Müslümanlara yönelik baskı ve şiddeti artırmanın kullanışlı bir enstrümanı haline gelmiştir. Müslümanlara yönelik şiddet camilerin kundaklanmasına,¹⁵ Müslüman kadınların başörtülerine saldırılmasına ve hatta üzerlerine idrar yapılmasına varacak kadar kontrolden çıkmış durumdadır.¹⁶

Aynı şekilde IŞİD de üretilen İslamofobik söylemi ve Müslümanları hedef alan nefret suçlarını, kendi ajandasını gerçekleştirmede bir araç olarak kullanmaktadır. Güvenlik harcamalarının sürekli arttığı, güvenlik politikalarının giderek katılaştığı Batılı ülkelerde, emir-komuta zinciri içerisinde organize bir terör eylemi gerçekleştirmek gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Bu engeli aşmak isteyen IŞİD için propaganda yoluyla kazanılmış sempatanlarca, herhangi bir örgüt üyesiyle iletişime geçmek zorunda kalmadan gerçekleştirilen “yalnız kurt” saldırıları büyük önem taşımaktadır. Örgüt, Batılı ülkelerde yaşayan Müslümanları İslamofobik saldırılar aracılığıyla radikalize ederek, kendi ülkelerinde terör saldırıları yapma konusunda cesaretlendirmektedir (Mansour, 2016).

Genel olarak gerek IŞİD’in gerekse İslamofobik oluşumların kurbanları, kendilerine yönelik baskı, şiddet ve ayrımcılığın giderek arttığı Müslümanlar ile IŞİD sempatanlarının gerçekleştirdiği terör eylemlerinden etkilenenler olmuştur. Buna karşın hem IŞİD hem de aşırı sağ, birbirlerinin eylem ve söylemlerinden olumlu olarak etkilenmiş, her ikisi de birbirine hayat vermiştir. Bu anlamda, IŞİD ve İslamofobi birbirlerinin panzehiri olmayıp, döngüsel bir muhtaçlık ilişkisinin iki uyumlu tarafıdır.

Sonuç

IŞİD, dini metinleri kendi ideolojik perspektifi doğrultusunda yeniden yorumlamakta, mevcut sosyal yapıların da desteği ve özellikle bölgedeki politik durumun ve devletlerin başarısızlıklarının da katkısı ile kendine bölgede alan açabilmektedir. Örgüt bu alanlarda sürekli bir büyüme sağlamış, daha sonra Batının müdahaleleri ile toprak kaybına uğramıştır. IŞİD, askeri ve politik amaçlarını gerçekleştirmede hem cihat geleneğini hem de selefi ekollerin tarihsel birikimlerini kullanmaktadır. Diğer taraftan örgüt, Irak ve Suriye başta olmak üzere elinde bulundurduğu bölgelerdeki yabancı savaşçı sayısı küresel bir aktör olma yolundadır. Bu durum, IŞİD’in küresel bir sorun olarak algılanmasına neden olmuştur.

Örgüt, iddia ettiği gibi gerçek bir İslami grup olma iddiasının aksine yapmış olduğu eylemlerle gelenekselleşmiş temel İslam ilkelerini önemli ölçüde ihlal etmektedir. IŞİD, bölge ve Batı kamuoyu tarafından yeterince tanınmamaktadır. Bu konuda eğitimden siyasete, birçok kurumda eksiklikler bulunmaktadır. Özellikle sosyalizasyon sürecinde, ülke iktidarları vatandaşlarını bilgilendirmeli ve konu hakkında tutum geliştirmelerine katkı sağlamalıdır. Askeri operasyonlarla birlikte bilgi merkezli ve iletişim eksenli çalışmalar, örgütle mücadelenin odak noktasında yer almalıdır. İslam ülkelerinin katkı sağladığı bir yapı öncülüğünde, gerek İslam ülkelerinde gerekse Batı’da yaşayan Müslümanlar nezdinde örgütün dini anlamda kendisine atfettiği meşruiyeti ortadan kaldıracak çalışmalar yapılmalıdır. Askeri tekniklerden öte, sosyal olarak yeni katılımları sınırlayacak ve aktif bireyleri ikna edecek bir yapı geliştirilmelidir.

IŞİD’in doğuşunda ve gelişiminde en büyük etken, başta ABD olmak üzere Batılı devletlerin bölgeye olan müdahalesidir. IŞİD’i özellikle bölge insanı nezdinde meşru kılan unsurların başında da yine bu müdahale gelmektedir. ABD’nin Irak’ı işgali sonucu bölgede hayatını kaybeden insanların sayısı milyonlarla ifade edilmekte; ABD öncülüğündeki koalisyonun Suriye ve Irak’ta asker-sivil ayırt etmeksizin gerçekleştirdiği hava saldırıları halen devam etmektedir. Örgütün meşruiyetini ortadan kaldırmada her ne

kadar daha önce değinilen çalışmalar önemli bir yer tutsa da Batılı devletlerin bölgeye olan emperyal müdahaleleri son bulmadan bu çabalar büyük ölçüde karşılıksız kalacaktır.

İŞİD, medyayı bir ihtiyaçtan çok bir savaş alanı ve aracı olarak görmekte, buna göre merkezler oluşturmaktadır. Yapılan eylemler sonucu üretilen korku, kamu ilgisini çekmek ve kamunun gündeminde sürekli olarak yer almak amacıyla kullanılmaktadır. Bu durum, bölgeye yönelik askeri ve siyasi planları olan Batılı devletlere söylem üstünlüğü sağlamaktadır. Yine Batılı devletler, kendi ulusal süreçlerini bütünlendirmek ve ötekinin sürekliliğini ortaya koymak için bu durumdan faydalanmaktadır. Örgüt tarafından gerçekleştirilen eylemler, sonuçları ve hatta daha önce değinildiği üzere amaçları itibarıyla İslamofobiyi güçlendirmektedir. Batı'nın gözleri önünde gelişen bir terör örgütü olan İŞİD, faaliyetleriyle Batı'nın bölgedeki sürekliliği için oluşturulan unsur ve araçlara destek olmakta; İslamofobinin daha geniş kitlelerde karşılık bulmasına aracılık etmektedir.

Son Notlar

¹ Konu hakkında kapsamlı bir çalışma için bakınız: Chailand, G. ve Blin, A. (2016). Terörizmin Tarihi: Antikçağdan İŞİD'e, Çeviren Bülent Tanatar, Nora Kitap, İstanbul.

² Dini yapılanma ve şiddet hakkında ilk tartışmalar Haşhaşiler üzerinde yapılırsa da ilk olaylar Roma- Yahudi toplulukları arasında geçer; Sicarii adı verilen yapı suikast hareketleri ile Romalı yöneticilerin bu bölgede temel sorunu haine gelir. Dönemin tartışmaları için bakınız (Taylor ve Gautron, 2015, s. 28-33). Haşhaşiler için bakınız: Lewis, B. (2016). Haşhaşiler İslam'da Radikal Bir Tarikat, Kapı Yayınları, İstanbul.

³ Rusya Federasyonu'ndan katılım için (Ratelle, 2016), Müslüman Topluluklar (Awan ve Guru, 2017) ve genel durum için bakınız: (Dawson ve Amarasingam, 2017).

⁴ Terör ve cihat olgusunda ideolojilerin önemli bir etkisi vardır. Meşruiyet ve güvenilir kurumsal yapıların desteği burada temel olarak algılanmaktadır (Cherney ve Murphy, 2017, s. 17). Bölgede Cihat ve terör olgusunun karşılaştırılması için bakınız (Ayhan, 2017). Din devlet ve terörizm için bakınız: (Saiya, 2016).

⁵ O dönem El-Kaide'nin ikinci adamı olan Eymen El-Zevahiri ve örgütün önde gelen liderlerinden Atiyyetullah El-Libi'nin Zerkavi'ye yazdıkları mektuplar için bkz. <https://ctc.usma.edu/zawahiris-letter-to-zarqawi-original/> ve <https://ctc.usma.edu/atiyahs-letter-to-zarqawi-original/>

⁶ İŞİD tarafından öldürülen gazeteciler ve bunlar üzerine yapılan tartışmalar için bakınız: (Park, Magolis: 2016).

⁷ <https://nypost.com/2015/02/03/isis-video-appears-to-show-jordanian-pilot-being-burned-alive/>

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=EXWUQkpJOXw>

⁹ <http://www.dailymail.co.uk/video/news/video-1323853/Sickening-footage-shows-ISIS-children-execute-Kurdish-fighters.html>

¹⁰ <http://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/categories/jihad/entry/287-is-releases-video-documentary-%E2%80%99Cflames-of-war-fighting-has-just-begun%E2%80%9D>

¹¹ "Why We Hate You & Why We Fight You", Dabiq, Sayı: 15, s.30-33.

¹² "The Rafidah: From İbn Sebe to Dajjal", Dabiq, Sayı: 13, s.32-45.

¹³ "Dozens of "Nusrah" and "Ahrar" Fighters Repent and Join The Islamic State", Dabiq, Sayı:7, s.38-39.

¹⁴ "The Currency of The Khilafah", Dabiq, Sayı: 5, s.18-19.

¹⁵ <https://aa.com.tr/en/europe/islamophobia-growing-threat-in-europe-us/846205>

¹⁶ <http://www.middleeasteye.net/in-depth/features/british-muslims-suffer-islamophobic-retribution-attacks-1696603779>

Kaynakça

- Acun, C. (2014). Neo el-Kaide: Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD). Mart 7, 2018 tarihinde http://file.setav.org/Files/Pdf/20140616184404_neo-el-kaide-isis-pdf.pdf adresinden alındı.
- Ahram, A. I. ve Lust, E. (2016). The decline and fall of the Arab state. *Survival*, 58(2), 7-34. doi: 10.1080/00396338.2016.1161897
- Akgönül, S. (2018). Islamofobia, Müslimophobia: From words to acts. *Yearbook of Muslim in Europe*, 9, 1-16.
- Al-Rawi, A. (2016a). Anti-ISIS humor: Cultural resistance of radical ideology. *Politics, Religion & Ideology*, 17 (1), 52-68. doi: 10.1080/21567689.2016.1157076
- Al-Rawi, A. (2016b). Video games, terrorism, and ISIS's jihad 3.0. *Terrorism and Political Violence*, 1-21. doi: 10.1080/09546553.2016.1207633
- Al-Ubaydi, M., Lahoud, N., Milton, D. ve Price, B. (2014). The group that calls itself a state: Understanding the evolution and challenges of the Islamic State. New York: Combating Terrorism Center at West Point. Mart 5, 2018 tarihinde <https://ctc.usma.edu/> <https://ctc.usma.edu/app/uploads/2014/12/CTC-The-Group-That-Calls-Itself-A-State-December20141.pdf> adresinden alındı.
- Awan, I. ve Guru, S. (2017). Parents of foreign “terrorist” fighters in Syria – will they report their young?. *Ethnic and Racial Studies*, 40(1), 24-42. doi: 10.1080/01419870.2016.1206588
- Ayhan, B. (2017). Is it terror or jihad? Understanding the global violence rising from Syria, Ed. Bünyamin Ayhan, *Diffrent Aspects of Globalization*, Peterlang, Frankfurt am Main, 23- 44.
- Bektaş, A. (2013). *Kamuoyu, iletişim ve demokrasi*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Byman, D. (2016). Understanding the Islamic State- A review essay. *International Security*, 40(4), 127-165. doi: 10.1162/ISEC_r_00235
- Camphuysen, M. ve Vissers, E. (2012). Terrorism and the mass media: A symbiotic relationship?. *Social Cosmos*, 3(1), 14-24.
- Cengil, M. ve Aydın, A. R. (2014). İŞİD (Irak Şam İslam Devleti): Psikopolitik ve teolojik bir değerlendirme, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 51-63.
- Chernay, A. ve Murphy, K. (2017). Support for terrorism: The role of beliefs in jihad and institutional responses to terrorism. *Terrorism and Political Violence*. doi: 10.1080/09546553.2017.1313735
- Cronin, A. K. (2015). ISIS is not a terrorist group: Why counterterrorism won't stop the latest jihadist threat. *Foreign Affairs*, 94(2), 87- 98.
- Çiçek, C. (2012). İknâ'nın yapısı: Süreç, araç ve yöntemleriyle. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Dawson, L. L. ve Amarasingam, A. (2017). Talking to Foreign Fighters: Insights into the Motivations for Hijrah to Syria and Iraq. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40(3), 191-210. doi: 10.1080/1057610X.2016.1274216
- Dearden, L (2017). Isis claims propaganda ‘more powerful than atomic bomb’ as group forms strategy for survival. Mart 20, 2018 tarihinde <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-propaganda-atomic-bomb-survival-strategy-iraq-syria-islamic-state-icsr-report-amaq-rumiyah-al-a7579511.html> adresinden alındı.

- Donathan, T. ve Yannick, G. (2015). Pre-modern terrorism: the cases of the Sicarii and the Assassins. Edited by Randall D. Law. *The Routledge History of Terrorism*, New York, USA, 28- 45. doi: 10.4324/9781315719061.ch3
- Droogan, J. ve Peattie, S. (2016). Reading jihad: Mapping the shifting themes of Inspire magazine. *Terrorism and Political Violence*, 1-34. doi: 10.1080/09546553.2016.1211527
- Farnen, R. F. (1990). Terrorism and the mass media: A systemic analysis of a symbiotic process. *Terrorism*, 13(2), 99-143. doi: https://doi.org/10.1080/10576109008435820
- Göksun, Y. ve Salihi, E. (2018). DEAŞ'ın Medya Stratejisi. İstanbul: SETA Yayınları. Mart 21, 2018 tarihinde <http://setav.org/assets/uploads/2018/01/98.-DAES%CC%A7-tam-rapor.pdf> adresinden alındı.
- Gürler, R. T. ve Özdemir, Ö. B. (2014). IŞİD: Irak'ta yerli Suriye'de yabancı. *Ortadoğu Analiz*, 6(63), 58-61.
- Halliday, F. (1999). 'Islamophobia' reconsidered. *Ethnic and Racial Studies*, 22(5), 892-902. doi: 10.1080/014198799329305
- Hashim, A. S. (2014). The Islamic State: From al-Qaeda affiliate to caliphate. *Middle East Policy*, 21(4), 69-83. doi: 10.1111/mepo.12096
- Hatahet, S. (2015). Suriye'de "IŞİD". Mart 6, 2018 tarihinde <http://www.orsam.org.tr/files/Degerlendirmeler/20/20tr.pdf> adresinden alındı.
- Holbrook, D. (2015). Al-Qaeda and the rise of ISIS. *Survival*, 57(2), 93-104. doi: 10.1080/00396338.2015.1026070
- Holman, T. (2015). Belgian and French foreign fighters in Iraq 2003–2005: A comparative case study. *Studies in Conflict & Terrorism*, 38(8), 603-621. doi: 10.1080/1057610X.2015.1038105
- IHS Markit (2017). Islamic state territory down 60 percent and revenue down 80 percent on Caliphate's third anniversary, IHS Markit Says. Mart 9, 2018 tarihinde <http://news.ihsmarkit.com/press-release/aerospace-defense-security/islamic-state-territory-down-60-percent-and-revenue-down-80> adresinden alındı.
- Ingram, H. J. (2015). The strategic logic of Islamic State information operations. *Australian Journal of International Affairs*, 69(6), 729-752. doi: 10.1080/10357718.2015.1059799
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karklis, L. ve Meko, T. (2017). The rise and fall of the Islamic State in Iraq and Syria. Mart 8, 2018 tarihinde https://www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/rise-and-fall-of-isis/?utm_term=.459a4654ac67 adresinden alındı.
- Lasswell, H. D. (1927). The theory of political propaganda. *The American Political Science Review*, 21(3), 627-631. doi: 10.2307/1945515
- Luizard, J. P. (2016). *IŞİD tuzağı*. Yasemin Özden Charles (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mansour, M. (2016). Islamophobia: What the Islamic State really wants. Nisan 5, 2018 tarihinde <http://www.washingtoninstitute.org/fikraforum/view/islamophobia-what-isis-really-wants> adresinden alındı.

- Monk, D. B. (2018). 'Who's afraid of ISIS?' Security doxa and the doxa of insecurity. *Critical Studies on Security*, 6(1), 1-7. doi: 10.1080/21624887.2018.1448168
- Park, C. S. ve Magolis, D. (2016). Examination of blog discussion about the beheading of two American journalists by ISIS. *JTR*, 7(3), 9-22. doi: 10.15664/jtr.1253
- Pollard, S. E.; Poplack, D. A. ve Casey, K. C. (2017). Understanding the Islamic State's competitive advantages: Remaking state and nationhood in the Middle East and North Africa. *Terrorism and Political Violence*, 1045-1065. doi: 10.1080/09546553.2015.1108310
- Qualter, T. H. (1980). Propaganda teorisi ve propagandanın gelişimi. (Çev: Ünsal Oskay), *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 35(1), 255-307.
- Ratelle, J. F. (2016). North Caucasian foreign fighters in Syria and Iraq: Assessing the threat of returnees to the Russian Federation. *Caucasus Survey*, 4(3), 218-238. doi: 10.1080/23761199.2016.1234096
- Saiya, N. (2016). Religion, state, and terrorism: A global analysis. *Terrorism and Political Violence*. doi: 10.1080/09546553.2016.1211525
- Segrest, S. P. (2016). ISIS's will to apocalypse. *Politics, Religion & Ideology*, 17(4), 352-369. doi: 10.1080/21567689.2016.1261020
- Sheridan, L. P. (2006). Islamophobia pre- and post-September 11th, 2001. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(3), 317-336. doi: 10.1177/0886260505282885
- Stern, J. ve Berger, J. M. (2015). *ISIS the state of terror*. New York: HarperCollins Publishers.
- TDK (2018). Güncel Türkçe Sözlük. Mart 15, 2018 tarihinde Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ae977afd9cb99.89168878 adresinden alındı.
- Vergani, M. ve Bliuc, A. M. (2015). The evolution of the ISIS' language: a quantitative analysis of the language of the first year of Dabiq magazine. *Sicurezza, Terro-rismo e Società* 2, 7-20.
- Wilson, L. (2017). Understanding the appeal of ISIS. *New England Journal of Public Policy*, 29(1), 1-10.
- Winter, C. (2015). The virtual 'Caliphate': Understanding Islamic State's propaganda strategy. Quilliam Foundation. Nisan 19, 2018 tarihinde <https://www.stratcomcoe.org/charlie-winter-virtual-caliphate-understanding-islamic-states-propaganda-strategy> adresinden alındı.
- Zelin, A. Y. (2014). ISIS is dead, long live the Islamic State. Mart 7, 2018 tarihinde <http://foreignpolicy.com/2014/06/30/isis-is-dead-long-live-the-islamic-state/> adresinden alındı.

ISIS, Propaganda, and Islamophobia

Bünyamin AYHAN
Muhammet Emin ÇİFÇİ

Extended Abstract

The Middle East is the center of many organizations and political events that have affected the world over the past centuries, as its land is the starting point of many social and religious movements and, accordingly, violent incidents. In addition to being the cradle of various civilizations, the region has hosted hybrid structures and cultural and identity transitions. In this context, conflict and violence are regarded as the routine of everyday life. The backwardness of the communities in the region has transformed the region into the plunder area of colonialism. The mandatory region of energy politics, the easiest and cheapest area of the drilling for black gold, naturally formed the basis of wars. Every hot or cold conflict has made social dynamics more fragile; it has become a disincentive factor for social integration from the other side. Thus, it has ensured the continuity of chaos and the perpetuity of crisis. The continuity is not peculiar to a specific area; it has become a general condition of almost all communities in the geography. This situation, even in three transcendent religions' sects and schools, has created a structure fed by eschatologies in which attitudes and behaviors are shaped. The IS (Islamic State) is also fed by these eschatologies.

Propaganda messages that target human feelings more than its mind have the potential to mobilize individuals as soon as possible. In this respect, one of the most frequently applied means by terrorist organizations, which ask to maintain their vital and operational continuity, is propaganda. The IS organization, which is the focal point of this study; is carrying out effective propaganda activities with the aim of establishing a legitimate ground for itself, recruiting new members to the organization, motivating current members, encouraging readers / listeners to terrorist attacks, and ultimately having sound to the international community. When the media organization of the ISIS is examined, it is revealed that how the propaganda has a central role in the organization strategy. The organization transforms almost every activity into media output. In this sense, the IS is aware of that how important is the Internet, social media and propaganda, for its own existence. The maintained propaganda activities is seen as "jihad" and the people who produce media content for the organization are encouraged by emphasizing that they are also mujahideen. The organization also regards that "media weapons may be even stronger than the atomic bomb."

For the fact that the ISIS is the most vocal one among the active terrorist organizations, professionally prepared propaganda works are as effective as

the rapid rise of the organization and the size of the lands it controls. Among the propaganda works of the IS, the ones, which are the most attention grabbing that bring the organization to the top of the global agenda, are the Hollywoodish videos with the high-quality filming techniques. The ISIS, in these videos, contains a wide variety of content from the most brutal executions to the moments when children living in the region have fun in a funfair.

Social media plays a vital role in the dissemination and response of the IS propaganda. The organization, which is not able to transmit terrorist messages directly through traditional and mainstream media, uses social media in its entirety to achieve this goal. In addition to this, the radio broadcasting and publication of printed magazines in the regions where the ISIS is dominant shows that the organization attaches importance to traditional media tools as well. In this sense, the organization has carried the war to the media field by all means available and opened a new “front”.

One of the most remarkable points of the propaganda works carried out by the ISIS is that it does not specifically address a single target group. The propaganda products, allow anyone from the viewers to find a message for himself/herself. Every individual, no matter whether he/she is Muslim or non-Muslim, enemy or sympathizer, a voluntary member or an obligatory “citizen”, belongs to the target mass of the ISIS.

There is a symbiotic relationship between the IS and Islamophobia, rising in the US, Continental Europe and the United Kingdom, which strengthens both sides. The ISIS regards the media as a battlefield and a tool of war rather than a necessity and shapes its propaganda accordingly. The fear created as a result of actions which have been done is used to attract public attention, and to take part in the agenda of the public continuously. This situation provides discourse superiority to the Western states, which have military and political plans for the region. Western states are also benefiting from this situation in order to integrate their national processes and to demonstrate the continuity of the other. The brutal executions images which are released into the circulation by the ISIS, terrorist attacks on Western lands, threatening messages against non-Muslims have become a useful instrument for increasing pressure and violence against Muslims, in the hands of rising far-right and Islamophobic organizations. Actions carried out by the organization strengthen Islamophobia in terms of its consequences and even its aims.

In the same way, the IS is also using Islamophobia discourse and hate crimes target Muslims as a tool in realizing its agenda. In Western countries where security spending is steadily increasing and security policies are becoming more and more intense, it is becoming increasingly difficult to organize a terrorist attack within the chain of command. For the IS who wants to overcome this hurdle, “lonely wolf” attacks performed by the sympathizers gained by propaganda without having an obligation to communicate with any members of the organization, are of great importance. The organization encourages Muslims living in Western countries to make terrorist attacks in their own countries by radicalizing them through Islamophobic attacks.

In general, the victims of both the IS and the Islamophobic organizations are Muslims against whom the oppression, violence and discrimination is increasing gradually and those who are affected by the terrorist attacks of the ISIS. Nevertheless, both the ISIS and far-right have been affected by the discourse and actions of each other positively, each one has given life to the other. In this sense, the IS and Islamophobia are not antidotes to each other, but rather two harmonious sides of a symbiotic relationship.

Keywords: ISIS, Propaganda, Mass Communication, Social Media, Islamophobia